

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра фізичного виховання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова науково-методичної комісії зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» _____

(назва комісії)

_____ **О.В. Юшко** _____

(підпис)

(ініціали та прізвище)

« _____ » _____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Педагогічна майстерність тренера»

_____ (назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 01 Освіта

спеціальність 017 «Фізична культура і спорт»

спеціалізація _____

вид дисципліни професійна підготовка
(загальна підготовка / професійна підготовка)

форма навчання денна

Харків – 2023 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність тренера»
(назва дисципліни)

Розробники:

Проф., к.п.н., доцент _____ Н.Ю. Борейко
(посада, науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри фізичного виховання

Протокол від «_____» _____ 20__ року № _____

Завідувач кафедри ІКС _____ Юшко О.В.

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Назва випускової кафедри Фізичного виховання

Завідувач кафедри Фізичного виховання _____ Юшко О. В.

« _____ » _____ 20__ р.

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис голови НМК (для дисциплін загальної підготовки та дисциплін професійної підготовки за спеціальністю) або завідувача випускової кафедри (для дисциплін професійної підготовки зі спеціалізації, якщо РПНД розроблена не випусковою кафедрою)

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність тренера» є підготовка студентів до тренерської діяльності (організації та проведення навчально-тренувального процесу в спортивній діяльності). Програма акцентує увагу студентів на сучасних педагогічних досягненнях. Крім того, вивчення дисципліни має на меті формування світогляду, розвитку інтелекту, ерудиції, формування професійних компетенцій зі спеціальності.

Компетенції, на формування та розвиток яких спрямована дисципліна «Педагогічна майстерність тренера», визначені наступним чином:

Інтегральна компетентність (ІК):

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері фізичної культури і спорту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів наук з фізичного виховання і спорту та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
- Здатність працювати в команді.
- Навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність будувати власні програми досягнення успіху, визначати цілі та протидіяти негативним наслідкам пов'язаними з недосягненням успіху.
- Здатність діагностувати прогнозувати, регулювати конфлікти та позитивно сприймати конфлікт, прагматично його використовувати.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Здатність здійснювати навчання, виховання та соціалізацію людини у сфері фізичної культури і спорту, застосовуючи різні педагогічні методи та прийоми.
- Здатність до безперервного професійного розвитку.

- Здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань знання із теорії і методики наукових досліджень у сфері фізичної культури і спорту.

В результаті вивчення навчальної дисципліни будуть наступні Програмні результати навчання:

Здійснювати аналіз суспільних процесів у сфері фізичної культури і спорту, демонструвати власне бачення шляхів розв'язання існуючих проблем.

Спілкуватися українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування.

Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення.

Засвоювати нову фахову інформацію, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

Здійснювати навчання руховим діям та розвиток рухових якостей людини в умовах різних форм організації занять фізичними вправами.

Знати та розуміти сутність, принципи, методи, форми та організацію процесу навчання і виховання людини.

Аналізувати психічні процеси, стани та властивості людини під час занять фізичною культурою і спортом.

Аргументувати управлінські рішення для вирішення проблем, які виникають в роботі суб'єктів фізичної культури і спорту; мати навички лідерства.

Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати..

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
Педагогічна практика	Педагогіка вищої школи
Педагогічна майстерність	Дипломне проектування
Основи наукових досліджень	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
8	120 / 4,0	50	70	16	-	34		-	-	+

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 0,40 (40 %).

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
Модуль 1. Сутність педагогічної діяльності тренера				
1	Л	2	Тема 1. Фізична культура і спорт сфера діяльності тренера. 1. Розвиток фізичної культури і спорту 2. Функції фізичної культури і спорту в суспільному житті. 3. Основні чинники розвитку сучасного спорту	6, 8, 10, 15, 17, 20, 35
2	ПЗ	2	Практична робота 1. Розвиток фізичної культури і спорту. Охарактеризувати етапи розвитку фізичної культури і спорту. Зміна функцій тренера на різних етапах розвитку ФК і С.	6, 8, 10, 15, 17, 20, 35
3	ПЗ	2	Практична робота 2. Досягнення українських та харківських спортсменів. Біографії видатних тренерів України.	6, 8, 10, 15, 17, 20, 35
4	СР	6	Самостійна робота з теми Опрацювати лекційний матеріал. Розробити презентації «Видатні спортивні тренери». Підготувати реферат «Роль фізичного виховання і спорту у сім'ї». Розробити схему періодизації розвитку спорту.	6, 8, 10, 15, 17, 20, 35
5	Л	2	Тема 2. Структура і особливості діяльності тренера. 1. Структура діяльності тренера. 2. Функціональні обов'язки тренера 3. Напрями діяльності тренера 4. Ролі сучасного тренера	6, 10, 15, 35
6	ПЗ	2	Практична робота 3. Професія «тренер». Особливості діяльності тренера.	6, 10,

1	2	3	4	5
7	ПЗ	2	Практична робота 4 Функції діяльності тренера.	
8	СР	6	Самостійна робота з теми 2. Опрацювати лекційний матеріал Дослідити позитивні та негативні особливості діяльності тренера. Написати есе «Зміни ролей тренера»	6, 10, 15, 35
9	Л	2	Тема 3. Спортивно-педагогічна взаємодія. 1. Спортивно-педагогічне спілкування. 2. Конфлікти в спортивно-педагогічна взаємодії	6, 9, 10, 15, 21, 22, 27, 33, 35
10	ПЗ	2	Практична робота 5. Спортивно-педагогічне спілкування.	, 22, 27, 33, 35
11	ПЗ	2	Практична робота 6. Конфлікти в спортивно-педагогічна взаємодії Роль тренера в управлінні психічним станом спор тсменів	6, 9, 10, , 30, 33, 35
12	СР	8	Самостійна робота з теми 3. Опрацювати лекційний матеріал Підготувати реферат «Розповідь тренера як метод педагогічної діяльності»	6, 9, 10, , 30, 33, 35
13	Л	2	Тема 4. Критерії оцінки діяльності тренера. 1. Критерії оцінювання ефективності діяльності тренера. 2. Тренер і рівні його готовності до професійної діяльності.	1, 2, 11, 19
14	ПЗ	4	Практична робота 7. Критерії оцінки діяльності тренера	1, 2, 11, 19
15	СР	6	Самостійна робота з теми 4. Опрацювати лекційний матеріал Охарактеризувати заходи, що сприяють поліпшенню взаємин між тренером і спортсменами.	1, 2, 11, 19
Модуль 2. Основи педагогічної майстерності тренера				
16	Л	2	Тема 5. Поняття «майстерність», «педагогічна майстерність», «педагогічна майстерність тренера». Історія розвитку теорії про педагогічну майстерність. 1. Сутність понять «майстерність», «педагогічна майстерність», «педагогічна майстерність тренера». 2. Історія розвитку теорії про педагогічну майстерність.	15, 17, 20
17	ПЗ	4	Практична робота 8. Сутність понять «майстерність», «педагогічна майстерність», «педагогічна майстерність тренера».	15, 17, 20
18	СР	12	Самостійна робота з теми 6. Охарактеризувати основні положення ідей І. Зязюна за книгою «Педагогічна майстерність». Розкрити сутність «майстерності» Дати визначення поняття «педагогічна майстерність».	15, 17, 20
19	Л	2	Тема 6. Складові педагогічної майстерності тренера 1. Загальні та професійні компетентності 2. Морально-етичні цінності 3. Особистісні якості 4. Професійно-педагогічні здібності, 5. Професійна культура (педагогічний такт, культура мовлення), 6. Педагогічна творчість, 7. Механізм професійного зростання 8. Високий рівень працездатності і надійності.	15, 17, 20
20	ПЗ	2	Практична робота 9. Педагогічна техніка	15, 17, 20
21	ПЗ	2	Практична робота 10. Педагогічний такт	15, 17, 20
22	ПЗ	2	Практична робота 11 Педагогічна творчість і майстерність	15, 17, 20
23	ПЗ	2	Практична робота 12. Механізм професійного зростання	15, 17, 20
24	СР	10	Самостійна робота з теми 7. Опрацювати лекційний матеріал Визначити елементи педагогічної майстерності. Охарактеризувати провідні здібності до педагогічної діяльності	15, 17, 20
22	Л	2	Тема 7. Імідж тренера 1. Поняття «іміджу» 2. Зовнішній вигляд тренера. 3. Формування іміджу тренера..	1, 13, 31
23	ПЗ	2	Практична робота 13. Імідж тренера	1, 13, 31

1	2	3	4	5
24	СР	10	Самостійна робота з теми 7. Опрацювати лекційний матеріал Охарактеризувати феномен «імідж» Визначити чинники від яких він залежить. Розкрити сутність кожного структурного компонента іміджу.	1, 13, 31
25	Л	2	Тема 8. Формування складових педагогічної майстерності тренера 1. Педагогічна майстерність і педагогічний досвід 2. Професійне самовдосконалення 3. Попередження професійної деформації особистості	1, 13, 28
26	ПЗ	2	Практична робота 14. Професійне самовдосконалення	1, 13, 28
27	ПЗ	2	Практична робота 15. Практичне розв'язання конкретних педагогічних завдань	1, 13, 28
28	СР	12	Самостійна робота з теми 8. Опрацювати лекційний матеріал Розвиток уяви і фантазії майбутнього вчителя. Розробити програму свого професійного самовдосконалення.	1, 13, 28

Разом (годин)	120
------------------	-----

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	12
2	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	58
	Разом	70

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ – навчальним планом не передбачено

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні дисципліни використовуються наступні методи навчання: словесні методи – лекція; наочні методи – демонстрація, ілюстрація; практичні методи – практичні заняття, дискусії, семінари, ігрові методи. З навчальних технологій використовуються технології особистісно-орієнтованого, пояснювально-ілюстративного, диференційованого та модульно-рейтингового навчання.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль реалізується у формі опитування, тестування, виконання індивідуальних завдань, проведення модульних контрольних робіт тощо.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з практичних занять – шляхом перевірки виконаних завдань та оцінки відповідей на питання;
- з індивідуальних завдань – шляхом перевірки виконаних завдань та оцінки з захисту індивідуальних та групових проектів.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом.

Семестровий контроль проводиться в усній формі по екзаменаційних білетах.

Результати поточного контролю (поточна успішність) враховуються як допоміжна інформація для виставлення студентів оцінки за рейтингом з даної дисципліни.

Студент вважається допущеним до екзамену з навчальної дисципліни за умови виконання усіх практичних завдань, передбачених навчальною програмою з дисципліни.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання поточної успішності студента

Поточне тестування та самостійна робота											Сума	
Модуль 1						Модуль 2						
T1						T2						
4	4	10	4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		T12
												100

T1, T2 ... T12 – теми змістовних модулів 1-2.

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 ... 100	A	відмінно
82 ... 89	B	добре
75 ... 81	C	
64 ... 74	D	задовільно
60 ... 63	E	
35 ... 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 ... 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Борейко Н.Ю. Педагогічна майстерність тренера: завдання до самостійної роботи
2. Борейко Н.Ю. Педагогічна майстерність тренера: конспект лекцій.
3. Борейко Н.Ю. Педагогічна майстерність тренера: екзаменаційні білети.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Барабаш Ю. Г. Педагогічна майстерність: теор. й навч.- метод. основи : навч. посіб. / Ю. Г. Барабаш, Р. О. Позінкевич. – Луцьк : Вежа, 2006. – 486 с.
2. Басенко О. Дослідження креативності особистості тренера / Олена Басенко // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури і спорту. – Л., 2006. – Вип. 10; Т. 4, кн.1. – С. 15 – 19
3. Данилко М. Сучасні уявлення про сутність і структуру діяльності тренера / М. Данилко, В. Толкач // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – № 2 (10). – С. 22–26.
4. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. 3 17 Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник / За ред. проф. І.В. Зайченка. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. – 484 с.
5. Зміст і сутність педагогічної діяльності: Навч. посібник / О.Г. Романовський, О.С. Понамарьов, С.М. Пазиніч та ін. – Харків; НТУ «ХП», 2007. 288с.
6. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії : навч. посібник – Київ : Українсько-фінський ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.
7. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний посібник. – Х.: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
8. Ковальчук Л. О. Основи педагогічної майстерності : навч. посібник. – Львів : Вид. центр ЛНУ, 2015. – 608 с.
9. Марченко О. Г. Основи педагогічної майстерності / О. Марченко. – Харків : Основа, 2009. – 112 с.
10. Мороз О. Г, Омельяненко В. Л. Перші кроки до майстерності. – Київ : Знання, 1992. – 110 с.
11. Мулик В. Сучасні вимоги до рівня підготовленості тренера / В. Мулик // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 4. – С. 113 – 116.
12. Олійник І. Щодо визначення сутності конструкту «педагогічна майстерність» у науково-педагогічній літературі / І. Олійник // Людинознавчі студії. Педагогіка. – 2017. – Вип. 4. – С. 197–207.
13. Основи педагогічної майстерності (для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта) : навч.-метод. посібник / упоряд. Наталія Мачинська, Анна Федорович, Наталія Яремчук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 286 с.
14. Педагогічна майстерність : хрестоматія / упоряд. І. А. Зя-зюн. – Київ : б. в., 2008. – 462 с.
15. Педагогічна творчість і майстерність : хрестоматія / Уклад. Н. В. Гузій. – Київ : ІЗМН, 2000. – 168 с.
16. Пихтіна Н. П. Основи педагогічної техніки : навч. посібник [для студ. ВНЗ] ; Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин, 2012. – 285 с.
17. Педагогічна майстерність сучасного вчителя: теорія і практика : підручник / Бельчева Т. Ф., Ізбаш С. С., Елькін М. В. [та ін.]. – 2-ге вид. – Мелітополь : Видавничий дiмММД, 2012. – 364 с.
18. Петровская Т.В. Майстерність спортивного педагога. Навчальний

- посібник. К., Олімпійська література. 2015. 184с.
19. Словник термінології з педагогічної майстерності / За ред. Н. М. Тарасовича. – Полтава : ПДП ім. В. Короленка, 1995. – 63 с.
 20. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник. – К.: Міленіум, 2006. – 344 с.
 21. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) / Сущенко Людмила Петрівна. Запоріжжя : Запорізький держ. ун-т, 2003. – 442 с.
 22. Теслюк В. М. Основи педагогічної майстерності : навч. посіб. / В. Теслюк, П. Лузан, Л. Шовкун. – Київ : ДАККиМ, 2010. – 244 с.
 23. Федорович А. В. Основи педагогічної майстерності : навч. посібник : тексти лекцій. – Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2011. – 124
 24. Федорчук В. В. Основи педагогічної майстерності / В. Федорчук. – Кам'янець-Подільський : Зволейко Д., 2008. – 140 с.
 25. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної майстерності : навч. посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – 2-ге вид. – Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2003. – 136 с.
 26. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів за спеціальностями 013 Початкова освіта; 016 Спеціальна освіта. Харків : ХНПУ, 2021. 90 с.)
 27. Фізкультурно-спортивна діяльність тренера з виду спорту : навчальний посібник / В. М. Сергієнко. – Суми: Сумський державний університет, 2022. – 184 с.
 28. Шкрєбтій, Ю. М. Особливості удосконалення професійної майстерності тренерів збірних команд / Ю. М. Шкрєбтій // Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту та туризму : III Міжнародна науково-практична конференція : тези доповідей (Запоріжжя, 13-14 жовтня 2011 р.) / ред. В. М. Огаренко, С. А. Білоусов, А. О. Монаєнко [та ін.] ; Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2011. – С. 171-173.

Допоміжна література

29. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення : навч. посібник для студ. ун-тів. – Львів : Світ, 1990. – 232 с.
30. Балл Г. О. Про передумови запобігання конфліктів між педагогами і учнями (у світлі гуманістичного підходу) / Г. Балл // Педагогіка толерантності. – 1998. – № 3–4.
31. Баранова Н. П. Тренінги для вчителів з педагогічної майстерності / Н. Баранова. – Харків : Основа, 2012. – 159 с.
32. Безкоровайна Л. В. Деякі аспекти організації процесу підготовки фахівців фізичного виховання та спорту до майбутньої професійної діяльності у вищих навчальних закладах / Л. В. Безкоровайна, А. В. Сватъев // Вісник Запорізького національного університету. Серія : Фізичне виховання та спорт. – Запоріжжя, 2009. – № 2. – С. 14 – 19.
33. Вайніленко Т. В. Основи професійного самовдосконалення педагога : метод. реком. / Т. Вайніленко. – Київ : НІГУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – 20 с.
34. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч.-метод. посібник. – Львів :

- Норма, 2005. – 343 с.
35. Винник В. 100 порад: як отримати задоволення від роботи і уникнути емоційного вигорання / В. Винник. – Київ : Літера ЛТД, 2010. – 174 с.
 36. Вербицький В. А. Історія фізичної культури та спорту в Україні : [навчальний посібник] / В. А. Вербицький, І. Г. Бондаренко. – Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. – 340 с. Вацеба О.М. Нариси з історії західноукраїнського спортивного руху. – ІваноФранківськ: Лілея-НВ, 1997. – 232 с.
 37. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. Гончаренко. – Видання друге, доповнене. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.
 38. Долинська Л. В., Матяш-Заяц Л. П. Психологія конфлікту : навч. посібник. – Київ : Каравела, 2010. – 304 с.
 39. Дурманенко Є. А. Конфлікти в педагогічному процесі. – Луцьк : Вежа, 2003. – 313 с.
 40. Етика ділового спілкування : навч. посібник / За редакцією Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук. – Київ : Центр учбової літератури, 2007 – 344 с.
 41. Конфліктологія : навч. посіб. [для вузів] / Д. В. Коваленко, І. М. Шалімова, О. М. Керницький ; Укр. інж.-пед. акад. – Харків : Точка, 2012. – 221 с.
 42. Конфліктологія : підруч. [для студентів вищ. навч. закл.] / Л. М. Герасіна, М. І. Панов, Н. П. Осіпова та ін. ; за ред. Л. М. Герасіної та М. І. Панова. – Харків : Право, 2002. – 256 с.
 43. Педагогічне мовлення: навч.-метод. посібник / Л. В. Долинська, О. В. Гоголь, Л. М. Зінченко. – Київ : б. в., 1996. – 56 с.
 44. Петровська ТВ. Особистісні детермінанти адаптації спортивних педагогів в умовах професійного вигорання. В: Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя: психотехнології особистісних змін. Матеріали III Всеукр. наук. конф.; Суми. Суми: Сумський ДПУ ім. А.С.Макаренка; 2017; с.214-215.
 45. Петровська ТВ, Малиновський АІ. Творчість та індивідуальний стиль як детермінанти професійного становлення спортивного тренера. Наук. часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія: Наук.-пед. проблеми фіз.культури. 2016;6(76):88-91.
 46. Позднишев Є. Імідж у спорті: психологічний ракурс аналізу: монографія. Київ: Видавець Позднишев; 2018. 412 с.
 47. Проценко ГВ. Стиль спілкування тренера як фактор успішності сумісної діяльності спортивної команди [автореферат]. Київ; 2010. 20 с.
 48. Психологічний тлумачний словник/ред. О.П.Чижова. – Харків: Прапор, 2004.- 639.- 520
 49. Сагач Г. М. Похвальне красномовство : практ. посібник. – Київ : ІЗМН, 1996. – 156 с.
 50. Технологія психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності: кол.моногр. / Т.В. Петровська, В.І. Воронова, О.Р. Гринь та ін. К.: Видавець Позднишев, 2021. 166с.
 51. Філософський словник соціальних термінів/під ред. В.П.Андрущенко. – К.- Харків:БАО, 2005.- 669с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. Пошукова система Гугл – [http:// www.google.com.ua](http://www.google.com.ua)
2. Пошукова система Яндекс – <https://www.yandex.ua>
3. Пошукова система Мета - <http://www.meta.ua>